

Deze pagina's zijn een bijdrage van

Gezondheidsdienst voor Dieren
Postbus 9
7400 AA Deventer
T. 0900-1770
E. redactie@gddiergezondheid.nl
www.gddiergezondheid.nl

REDACTIE:

Kees van Maanen
(deskundige infectieziekten paard),

Emiel Schiphorst
(marktmanager paard),

Linda van den Wollenberg
(paardeninternist),

Anita Werkman
(adviseur marketing & communicatie),

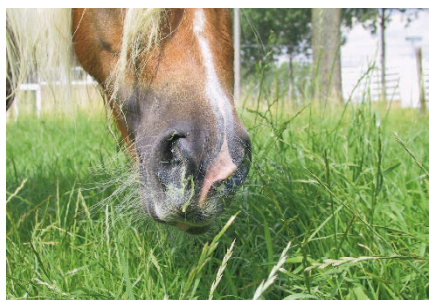
EINDREDACTIE:

Paul de Kuyper

Uw suggesties voor het katern zijn welkom
via redactie@gddiergezondheid.nl

Nieuws en mededelingen

CURSUS 'DROES VOOR DIERENARTSEN'

Van alle infectieziekten die paarden kunnen krijgen, wordt droes in het GD-laboratorium het meest aangetoond. GD biedt daarom op 29 november (in Boxmeer) en 1 december (in Deventer) de cursus 'Droes voor dierenartsen' aan. In de cursus presenteren we actuele kennis over droes, bespreken we ervaringen over het toepassen van diagnostiek en therapie en brengen we een praktisch plan van aanpak voor probleembedrijven voor het voetlicht. Ook passeren een aantal 'tips en tricks' en praktijkervaringen van andere dierenartsen de revue, die naar voren zijn gekomen uit de discussies op de masterclasses afgelopen jaar. Kijk voor meer informatie en aanmelden op www.gddiergezondheid.nl/gdacademy.

VRAGEN OVER DIGITAAL INSCHRIJVEN?

Steeds meer dierenartsenpraktijken schrijven monsters voor klinische chemie en PCR-testen digitaal in. Daarmee bespaart u geld en tijd, want monsters via internet inschrijven gaat een stuk sneller en is goedkoper dan inzendformulieren opsturen. Bovendien kunt u via VeeOnline snel de uitslagen raadplegen. Zo kunt u sneller tot een goede diagnose komen.

Dierenartsen die monsters nog niet digitaal inschrijven, kunnen zich aanmelden via de klantenservice van GD: 0990-1770 (kies optie 5). U ontvangt dan de benodigde materialen, waaronder een scanner. Bij de klantenservice kunt u ook terecht met vragen over inschrijven. Als uw gemengde dierenartsenpraktijk al voor rundvee inschrijft, dan kunt u dezelfde scanner ook gebruiken om monsters van paarden in te schrijven.

VEELGESTELDE VRAAG:

Hoe werkt de spoedprocedure droes en rhinopneumonie?

GD-klantcontactmedewerker Maaïke Lafaber: "GD biedt sinds kort een speciale spoedprocedure aan voor de PCR-test voor droes en rhinopneumonie (EHV). Voor deze aandoeningen is in bepaalde situaties een snelle uitslag gewenst. Eigenaren zijn vaak bezorgd, willen weten waar ze aan toe zijn en dierenartsen willen snel overgaan op eventuele behandeling en beheersmaatregelen als de uitslag ongunstig blijkt. Als dierenartsen het monster voor 10 uur 's ochtends aanleveren, ontvangen ze nog dezelfde middag de uitslag.

De spoedtest staat in een aparte kolom op het inzendformulier dat op de website van GD staat. Dit is hetzelfde formulier waarmee ook de reguliere PCR-test voor droes – met een doorlooptijd van drie werkdagen – kan worden aangevraagd.

Voor de spoedtest PCR ontvangen we graag swabs zonder transportmedium. Ook is het mogelijk abcesinhoud of materiaal uit een spoeling in te sturen. Voor EHV kunnen behalve neusswabs, ook weefsels, aspiratiebiopten, vaginaal swabs en EDTA-bloedmonsters worden ingezonden. Het is aan te bevelen om op de dag van de monsternamen even te bellen met 0900-1770 (optie 5 paard), zodat wij het laboratorium op de hoogte kunnen stellen dat er monsters voor een spoedtest binnenkomen."

Het inzendformulier vindt u via www.gddiergezondheid.nl/formulieren.

NIEUWE RESPIRATOIRE PAKKETTEN BIJ GD

Snelle diagnostiek van acute luchtwegaandoeningen

- Met PCR-onderzoek kan genetisch materiaal van een ziekteverwekker zeer snel aangetoond worden. Dierenartsen hoeven niet meer wekenlang te wachten op de uitslag, maar hebben binnen enkele dagen de resultaten. Dit maakt het mogelijk om eerder met een toegespitste behandeling te starten en de juiste managementmaatregelen te nemen. Hierdoor kunnen antibiotica gericht en terughoudender worden ingezet.

Luchtweginfecties komen voor bij paarden en veulens van alle leeftijden. Ze zijn erg vervelend en bovendien heel besmettelijk. Er zijn veel verschillende luchtwegaandoeningen en de symptomen komen vaak overeen. De aanpak van deze aandoeningen verschilt echter. Soms werkt vaccineren, soms een antibioticakuur en soms ligt de aanpak in de juiste managementmaatregelen. Het is dus van belang te weten met welk probleem en welke veroorzaker u precies te maken heeft.

De belangrijkste verschijnselen bij luchtwegproblemen zijn koorts, lusteloosheid, gebrek aan eetlust, neusuitvloeiing, hoesten en zwelling van de lymfeknopen tussen de kaaktakken en in de hals. Deze verschijnselen kunnen in verschillende combinaties en meer of minder duidelijk optreden. Daarnaast kunnen er bij sommige ziekteverwekkers

kers complicaties optreden in de vorm van longontstekingen en abcesvorming in lymfeknopen en longen. De diversiteit in symptomen maakt het lastig om vast te stellen met welke luchtwegaandoening een paard te maken heeft.

SNEL EN NAUWKEURIG

Bij GD kunnen dierenartsen laten onderzoeken welke ziekteverwekkers mogelijk een rol spelen bij luchtwegproblemen. Het onderzoek kan ingezet worden voor individuele paarden of op bedrijfsniveau. GD onderzoekt neusswabs met een moderne en gevoelige methode (real-time PCR) op verschillende ziekteverwekkers: bijvoorbeeld equine herpesvirus type 1 en 4 (EHV-1 en EHV-4), equine influenzavirus (EIV), *Streptococcus equi* subsp. *equi* (de veroorzaker van droes) en in het geval van veulens ook *Rhodococcus equi*.

GD heeft nieuwe respiratoire pakketten ontwikkeld specifiek voor veulens en voor volwassen paarden

RESULTATEN

Een analyse over de afgelopen vijf jaar laat zien dat bij ongeveer 45 procent van de inzendingen voor het GD Respiratoir Pakket Paard één of meer ziekteverwekkers werden aangetoond. Met stip bovenaan staat *Streptococcus equi* subsp. *equi*, de droesbacterie, gevolgd door EHV-4, equine rhinitisvirus, EHV-1, *Rhodococcus equi* en influenzavirus.

SPECIAAL TARIEF

De tarieven voor de nieuwe respiratoire pakketten bedragen 80 euro voor veulens en 70 euro voor paarden. Daarmee zijn deze pakketten aanzienlijk goedkoper geworden. De bepalingen uit de respiratoire pakketten kunnen ook los aangevraagd worden. Hierbij zijn alle PCR's van GD nu 33 euro (exclusief inzendkosten).

GD heeft met deze analyse als uitgangspunt nieuwe respiratoire pakketten ontwikkeld specifiek voor veulens en voor volwassen paarden (en pony's). In het respiratoir pakket voor paarden worden de neusswabs onderzocht op EHV-1, EHV-4, EIV, en *Streptococcus equi* subsp. *equi* (de droesbacterie). In het respiratoir pakket voor veulens is *Rhodococcus equi* daaraan toegevoegd.

RHINOPNEUMONIE

Rhinopneumonie kent drie varianten: de verkoudheidsvorm, de abortusvorm (besmettelijk verwerpen) en de neurologische vorm. Bijna alle paarden komen in contact met EHV-4 en 20 tot 40 procent van de paarden met EHV-1. Het is niet bekend waarom dit op sommige bedrijven wel leidt tot abortussen of verlamingsproblemen en op andere bedrijven niet. De verkoudheidsvorm, met

EHV-4 als belangrijkste veroorzaker, komt zeer regelmatig voor bij vooral jonge paarden. Deze vorm veroorzaakt koorts en soms een snotneus, hoesten en dikke benen. De abortusvorm (bijna altijd door EHV-1) komt regelmatig voor bij merries en leidt tot abortus of zeer zwak geboren veulens die vaak binnen drie dagen sterven. De neurologische variant wordt altijd veroorzaakt door EHV-1 en komt incidenteel voor. Dit begint meestal met een wat slappe staart en ataxie. Soms kunnen ernstigere verlamingsverschijnselen optreden.

INFLUENZA

Van griep, het equine influenzavirus (EIV), kunnen paarden flink ziek worden, zeker als ze nooit of lange tijd niet gevaccineerd zijn. De belangrijkste verschijnselen zijn sloomheid, slecht eten, hoge koorts, een droge diepe hoest en eventueel wat neusuitvloeïng. Het virus is erg besmettelijk en verspreidt zich meestal snel in een stal. De laatste decennia wordt er nog maar één subtype van het virus bij paarden gevonden, het zogenaamde H3N8-virus, maar daarbinnen hebben zich weer allerlei lijnen ontwikkeld.

DROES

De droesbacterie (*Streptococcus equi* subsp. *equi*) veroorzaakt een zeer besmettelijke aandoening van de voorste luchtwegen waarbij zich abscessen in de lymfeknopen van de kaak en hals kunnen ontwikkelen. Een flink deel van de paarden met droes vertoont alleen mildere verschijnselen zoals koorts, etterige neusuitvloeïng en eventueel moeilijk ademen, slikken en eten. Daardoor kan een droesinfectie heel lang onopgemerkt sluimeren op een bedrijf. Ongeveer 75 procent van de paarden is na de infectie jarenlang immuun; 25 procent kan na enkele maanden weer droes doormaken, vaak wel met mildere verschijnselen. Zo'n 10 tot 20 procent van de paarden wordt drager: de bacterie kan langdurig in de luchtzakken aanwezig blijven.

RHODOCOCCLUS EQUI

Rhodococcus equi is ook een bacterie die goed kan overleven in de bodem en in mest, en die ernstige problemen kan veroorzaken bij veulens van een tot zes maanden oud. Pas enige tijd na de infectie treden verschijnselen op: koorts, een versnelde en pompemde ademhaling en soms hoesten en neusuitvloeïng. Een veulen wordt benauwd doordat in de longen abscessen tot ontwikkeling komen en er steeds minder functionerend longweefsel overblijft. Besmetting van een veulen gebeurt door het inademen van stofdeeltjes of besmette druppeltjes. Het GD-laboratorium kan ook deze bacterie met een PCR-test aantonen. Daarvoor zijn monsters nodig die worden verkregen bij longspoeling, neusswabs, abcesinhoud of eventueel de mest van een ziek veulen. ●

CASUS UIT DE PRAKTIJK

Vrij van wormen?

GD-medewerkers van de afdeling Paard denken met dierenartsen mee over bloeduitslagen van paarden. In deze serie bespreken we casussen uit de praktijk.

Een dierenarts belde dit voorjaar over een drie jaar oude ponymerrie die sinds drieënhalve maand vermageringsklachten vertoonde. De pony stond op een stukje land samen met twee shetlander-jaarlingen. Ze kregen kuil- en krachtvoer bijgevoerd. In eerste instantie at het dier nog goed, maar de laatste weken ging ze steeds slechter eten tot ze uiteindelijk enkel nog wat wortels en gras binnenkreeg. Het gebit was kortgeleden gedaan en in twee maanden ervoor was de pony ontwormd met ivermectine. De dierenarts had bloed ingestuurd naar GD voor onderzoek. De tabel geeft een aantal waarden weer die uit het onderzoek naar voren kwamen.

Omdat dit bloedbeeld ondanks het ontwormen prima past bij een paard dat problemen heeft van een chronische worminfectie, werd besloten de

pony nogmaals te ontwormen. De dagen daarna bleken grote hoeveelheden rode bloedwormpjes bij de mest te zitten.

De verklaring dat die wormpjes op dat moment, ondanks het ontwormen in januari, werden aangetroffen, ligt in het feit dat rode bloedwormpjes in de winter in inhibitie ('winterslaap') gaan in de darmwand en dan moeilijk of niet bereikbaar zijn voor ontwormingsmiddelen. In het voorjaar lukt dit veel beter en kan een 'oude besmetting' van het jaar ervoor dus zichtbaar worden.

Bovendien liepen deze drie jonge pony's het hele jaar door op een klein weideoppervlak. Jonge dieren zijn over het algemeen gevoeliger voor worminfecties en scheiden na besmetting vaak meer eitjes uit dan volwassen dieren. Hierdoor kan in een situatie als deze de infectiedruk van een wormbesmetting in het weiland hoog oplopen.

Onderzoek	Bepaalde waarde (in g/l)	Referentie waarde (in g/l)
TE (totaal eiwitgehalte)	43	60-90
albumine	7	24-36
α -glob	8	7-14
β -glob	21	8-18
γ -glob	7	6-19

Bloedwaarden van pony met vermageringsklachten uit de beschreven casus.

Alleen ontwormen is dan niet voldoende. Daarom adviseren we om hier goed rekening mee te houden en zo mogelijk de pony's regelmatig om te weiden op onbesmet land en een à twee keer per week mest uit de wei te verwijderen. ●

HELPDESK PAARD VOOR DIERENARTSEN

Bent u dierenarts en wilt u graag advies of actuele informatie over infectieziekten bij paarden? Neem dan contact op met de Helpdesk Paard via 0900-7100 000 (optie 5). Dit centrale telefoonnummer is opgezet voor en door dierenartsen. Het biedt de sector tevens de mogelijkheid om informatie uit het veld snel te bundelen en, indien nodig, direct stappen te ondernemen. Bij verdenkingen van aangifteplichtige infectieziekten (zoals opgenomen in art. 15), dient u primair contact op te nemen met de NVWA. De Helpdesk Paard is bereikbaar op werkdagen tussen 15.00 en 17.00 uur. U krijgt dan direct een specialist van GD of de Faculteit Diergeneeskunde (FD) aan de lijn.

SAMEN WERKEN AAN DIERGEZONDHEID

Samen werken aan diergezondheid. Dat is het motto van GD. Daarom zijn bij de sector paard internist Linda van den Wollenberg, toxicoloog Guillaume Counotte, viroloog Kees van Maanen en accountmanager Emiel Schiphorst bereikbaar voor practici. U kunt bellen met vragen over paardengezondheid, interpretatie van uitslagen en in te zetten onderzoeken. Zij kunnen u ook informeren over nieuwe testen, pakketten en andere actuele zaken. Meer informatie vindt u op www.gddiergezondheid.nl, of bel 0900-1770 (optie 5).

Linda van den Wollenberg,
internist

Guillaume Counotte,
toxicoloog

Kees van Maanen,
viroloog

Emiel Schiphorst,
accountmanager